

Lovforslag nr. L 134. Fremsat den 18. december 1987 af justitsministeren (Ninn-Hansen)

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov

(Prøveløsladelse og vold m.v.)

§ 1

I borgerlig straffelov, jf. lovekendtgørelse nr. 607 af 6. september 1986, som ændret senest ved lov nr. 385 af 10. juni 1987, foretages følgende ændringer:

1. § 38 affattes således:

»§ 38. Når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 1 år, er udstået, afgøres det, om den dømte skal løslades på prøve. Er straffetiden mere end 1 år, men ikke over 2 år, kan prøveløsladelse dog først ske, når en tredjedel af den straffetid, der overstiger 1 år, er udstået.

Stk. 2. Løsladelse kan kun nægtes, hvis:

- 1) der er nærliggende fare for, at den dømte vil begå nyt strafbart forhold af væsentlig betydning, og fortsat straffuldbyrkelse må anses for nødvendig for at forebygge denne fare, eller
- 2) den dømte modsætter sig prøveløsladelse på de vilkår, som ville blive fastsat.

Stk. 3. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan prøveløsladelse ske tidligere end bestemt i stk. 1. Løsladelse kan dog tidligst ske, når den dømte har udstået halvdelen af straffetiden og mindst 2 måneder.

Stk. 4. Efter nægtelse af prøveløsladelse i medfør af stk. 1, skal der, såfremt den resterende straffetid gør det muligt, senere tages stilling til, om de forhold, der har begrundet nægtelsen, fortsat bør medføre nægtelse af prøveløsladelse.«

2. Efter § 38 indsættes:

»§ 38 a. Afgørelser om prøveløsladelse efter § 38 træffes af justitsministeren eller den, som ministeren med hensyn til bestemte grupper af sager bemyndiger dertil. Afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, kan dog kun træffes af justitsministeren.

Stk. 2. Den dømte kan forlange, at nægtelsen af prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, af anklagemyndigheden indbringes for retten til prøvelse. § 59, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse. Rettens afgørelse træffes ved kendelse.«

3. §§ 244-246 affattes således:

»§ 244. Den, som over vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Det samme gælder den, som uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred.

§ 246. Har et legemsangreb, der er omfattet af § 245, været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger, at der foreligger særdeles skærpande omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 8 år.«

4. §§ 248-249 affattes således:

»§ 248. For legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod

angriberen, kan straffen under særlig formildende omstændigheder bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på legeme eller helbred, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpendede omstændigheder med fængsel indtil 4 år.«

§ 2

1. I borgerlig straffelov nr. 126 af 26. april 1930 som kundgjort den 24. maj 1930 på Færøerne ophæves § 205.

2. I lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov affattes § 3 således:

»§ 3. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.«

3. I lov nr. 550 af 22. december 1971 om ændring af borgerlig straffelov affattes § 3 således:

»§ 3. Loven gælder ikke for Færøerne. § 1, nr. 1, kan dog ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.«

§ 3

Loven træder i kraft den 1. oktober 1988.

Stk. 2. § 1, nr. 1 og 2 finder anvendelse i sager, hvor dom i 1. instans afsiges efter lovens ikrafttræden. Bestemmelserne i § 38, stk. 2 og 4, samt § 38 a anvendes dog også i sager, hvor dom er afsagt forud for dette tidspunkt.

§ 4

Lovens § 1 gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget indeholder dels et forslag til ændring af reglerne om prøveløsladelse, dels et forslag til en revision af straffelovens voldsbestemmelser. Endvidere indeholder lovforslaget hjemmel til en teknisk ajourføring af nogle straffebestemmelser på Færøerne efter anmodning derom fra det færøske hjemmestyre.

Forslaget vedrørende en ændring af reglerne om prøveløsladelse tilsigter en væsentlig begrænsning i anvendelsen af prøveløsladelse, således at domme til frihedsstraf for langt de fleste dommes vedkommende skal fuldbyrdes med den længde, der retten har bestemt i straffedommen.

Begrænsningen gennemføres ved, at den mindstetid, der skal være udstået, før ordinær prøveløsladelse kan komme på tale, forhøjes fra 2 måneder til 1 år. Endvidere foreslås der en særlig regel ved beregning af tidspunktet for prøveløsladelse for straffe på fængsel mellem 1 og 2 år.

Samtidig har denne del af forslaget til formål at forbedre retssikkerheden for den lille gruppe af indsatte, der får meddelt afslag på ordinær prøveløsladelse, selv om de tidsmæssige betingelser er opfyldt. I den forbindelse foreslås nægtelsesgrundene præciseret, og der foreslås indført en adgang til efterfølgende domstolsprøvelse af afgørelser om nægtelse af ordinær prøveløsladelse.

Forslaget om revision af straffelovens voldsbestemmelser har til formål at tilvejebringe en ny og mere enkel udformning af voldsbestemmelserne, bl.a. således at de bliver lettere at arbejde med. Til forslaget er knyttet nogle bemærkninger om strafudmålingen i voldssager, herunder om behovet for en større nuancering, således at der sker en vis skærpelse af straffene i de grovere tilfælde inden for normalområdet.

Lovforslaget bygger på Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse. I betænkningens første del har Straffelovrådet

foretaget en systematisk gennemgang af alle strafferammer i straffeloven og bl.a. stillet forslag om nedsettelse af strafmaksimum i en lang række bestemmelser med det formål at tilpasse rammerne til det faktiske udmålingsniveau, der i dag anvendes ved domstolene. Endvidere har Straffelovrådet foreslået hæftestrafpen afskaffet, således at fængsel herefter bliver den eneste form for frihedsstraf. Betænkningen indeholder også enkelte forslag om en ændret afgrænsning af det straffbare område, herunder om ophævelse af en række bestemmelser. I betænkningens anden del er spørgsmålet om prøveløsladelse behandlet.

Det foreliggende lovforslag vedrører som nævnt alene straffelovens bestemmelser om prøveløsladelse og vold, og ikke samtlige andre spørgsmål, som Straffelovrådet har behandlet i sin meget omfattende betænkning. Dette skyldes, at spørgsmålet om prøveløsladelse og vold i de senere år i særlig grad har været genstand for drøftelse i den kriminalpolitiske debat. Justitsministeriet vil på et senere tidspunkt tage betænkningens andre spørgsmål op til overvejelse bl.a. på grundlag af de indkomne høringsudtalelser.

2. Prøveløsladelse

2.1. Indledning.

Spørgsmålet om en reform af straffelovens regler om prøveløsladelse har ved flere lejligheder været genstand for drøftelse i den kriminalpolitiske debat. I 1985 behandlede Folketinget således tre forskellige forslag til folketingsbeslutning, der alle helt eller delvis vedrørte prøveløsladelsesreglerne. Forslagene spændte fra en væsentlig udvidelse af anvendelsen af prøveløsladelse til en væsentlig begrænsning heri. Der henvises til FT 1984/85, sp. 6987, A sp. 3169, FT 1985/1986, sp. 3382, A sp. 1881 samt FT 1985/86, sp. 5261, A sp. 2365.

Hovedindholdet af forslagene er gengivet i Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 s. 230-231.

2.2. Nugældende retstilstand.

2.2.1. Prøveløsladelsesinstituttet blev indført i dansk ret ved straffeloven af 1930. Efter de dagældende regler kunne der ske prøveløsladelse efter udståelse af to tredjedele af straffetiden, dog mindst 9 måneder. Ved lov nr. 120 af 17. maj 1956 indførtes en supplerende regel om en undtagelsespræget adgang til prøveløsladelse, når halvdelen af straffetiden, dog mindst 4 måneder, var udstået.

Ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 gennemførtes en reform af reglerne om prøveløsladelse, der bl.a. indebar en væsentlig udvidelse af prøveløsladelsens anvendelsesområde. Den vigtigste ændring bestod i, at mindstegrænsen for ordinær prøveløsladelse efter afsoning af to tredjedele af straffetiden blev nedsat fra 9 til 4 måneder.

Den seneste ændring af prøveløsladelsesreglerne er sket ved lov nr. 239 af 1. juni 1982, hvor reglerne om prøveløsladelse i straffelovens § 38 fik det indhold, som de har i dag. Lovændringen indebar, at den mindstetid, der skal være afsonet, før prøveløsladelse kan komme på tale, blev nedsat fra 4 til 2 måneder. Nedsættelsen af mindstetiden gjaldt såvel for adgangen til ordinær prøveløsladelse som for den undtagelsesprægede adgang til prøveløsladelse efter udståelse af halvdelen af straffetiden.

2.2.2. Reglerne om prøveløsladelse er således i dag udformet på den måde, at der efter hovedreglen i straffelovens § 38, stk. 1, kan ske prøveløsladelse, når den indsatte har afsonet to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder. Der kan alene ske prøveløsladelse fra tidsbestemt fængselsstraf. Efter § 38, stk. 5, er det en hovedbetingelse for prøveløsladelse, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen *utilrådelig*. Det er forudsat, at der som et normalt led i straffuldbyrdsen i almindelighed skal ske prøveløsladelse ved to tredjedels tid.

Om den praksis, der følges med hensyn til utilrådelighedskriteriet i § 38, stk. 5, har Direktoratet for Kriminalforsorgen til brug for Straffelovrådets overvejelser afgivet en nærmere redegørelse for de generelle retningslinier, der følges ved ordinær prøveløsladelse i henhold til utilrådelighedskriteriet i straffelovens § 38, stk. 5. Redegørelsen er optrykt som bilag 1 til lovforslaget.

Statistiske oplysninger om den praktiske anvendelse af ordinær prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, viser, at mere end 90 pct. af de indsatte løslades på prøve efter afsoning af to tredjedele af straffetiden. Heraf løslades ca. 9 pct. efter den undtagelsesprægede halvtidsregel i § 38, stk. 2, om fremrykket prøveløsladelse, jf. nedenfor.

Det er således mindre end 10 pct. af de indsatte, der ikke prøveløslades, når de tidsmæssige betingelser for prøveløsladelse er opfyldt. De fleste afslag på prøveløsladelse er begrundet i, at løsladelsen findes utilrådelig. I nogle få tilfælde skyldes afslaget, at den dømte ikke ønsker at acceptere de vilkår om tilsyn m.v., der kan fastsættes efter § 39, stk. 2.

Afslag efter § 38, stk. 1, er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at den fulde straf udstås. Ca. en fjerdedel af de indsatte i lukkede anstalter, der ikke løslades på prøve efter to tredjedele af straffetiden, løslades på et senere tidspunkt inden endt straf, typisk fordi afslaget har virket motiverende på den indsatte vilje til at medvirke til at tilvejebringe en forsvarlig løsladessituation.

Om praksis med hensyn til prøveløsladelse efter hovedreglen i § 38, stk. 1, henvises i øvrigt til Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 s. 216-221.

Efter bestemmelsen i § 38, stk. 2, kan løsladelse ske tidligere end bestemt i § 38, stk. 1, når den dømte har udstået halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder, såfremt særlige omstændigheder taler for en sådan fremrykket prøveløsladelse. Når der undtagelsesvis sker fremrykning af løsladelsen, er der i almindelighed tale om løsladelse på et tidspunkt mellem halv og to tredjedels tid.

Til brug for Straffelovrådets overvejelser har Direktoratet for Kriminalforsorgen afgivet en nærmere redegørelse om praksis vedrørende anvendelsen af § 38, stk. 2. Redegørelsen er optrykt som bilag 2 til lovforslaget.

Efter nugældende praksis løslades omkring 9 pct. af alle indsatte i medfør af § 38, stk. 2. Den største gruppe af disse er udlændinge, der efter endt strafudståelse skal udvises. Disse udlændinge løslades efter udståelse af 7/12 af straffetiden, dog mindst 2 måneder.

Den nugældende praksis med hensyn til prøveløsladelse efter undtagelsesbestemmelsen i § 38, stk. 2, er gennemgået i betænkning nr. 1099/1987 om straffesammer og prøveløsladelse s. 221-224, hvortil der henvises.

2.2.3. Med hensyn til spørgsmålet om kompetencen til at træffe afgørelse i sager om prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, gælder, at anstalterne og arresthuse- ne er bemyndiget til at træffe afgørelse vedrørende domfældte, der udstår straf af fængsel i mindre end 8 år, medmindre andet konkret er bestemt. Et eventuelt afslag på prøveløsladelse kan påklages til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen. For så vidt angår domfældte med straffe på 8 år eller der-

over træffes afgørelsen af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Afgørelser efter § 38, stk. 2, træffes som hovedregel af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen. Institutionernes ledere har dog kompetence til at bestemme, om udenlandske indsatte, der skal udvises, og som i øvrigt vil kunne løslades på prøve i henhold til straffelovens § 38, stk. 1, skal løslades, når 7/12 – dog mindst 2 måneder – af straffetiden er udstået. Endvidere kan institutionernes ledere bestemme, om indsatte, der udstår straf af fængsel for totalnægtelse af værnepligtstjeneste m.v., skal løslades på prøve, når halvdelen – dog mindst 2 måneder – af straffetiden er udstået.

2.2.4. Den reststraf, der efter prøveløsladelse henstår uafsonet, kan under visse omstændigheder senere komme til afsoning. Hvis den prøveløsladte begår nyt strafbart forhold i prøvetiden, for hvilket den pågældende indenretligt sigtes inden prøvetidens udløb, følger det af bestemmelsen i straffelovens § 40, stk. 1, jf. § 61, stk. 2, at retten har mulighed for at fastsætte en fælles ubetinget straf, hvori også indgår den uafsonede reststraf.

Overtræder den prøveløsladte vilkår for prøveløsladelse fastsat i medfør af § 39, stk. 2, kan Justitsministeriet efter straffelovens § 40, stk. 2, tildele advarsel, ændre vilkårene m.v., eller under særlige omstændigheder bestemme, at den prøveløsladte skal indsættes til udståelse af reststraffen.

Hvis den prøveløsladte derimod hverken begår nyt strafbart forhold eller anden vilkårsovertrædelse i prøvetiden, bortfalder reststraffen, og straffen anses for endeligt udstået på det tidspunkt, da prøveløsladelsen fandt sted, jf. § 40, stk. 5.

2.3. Revision af reglerne om prøveløsladelse.

2.3.1. Straffelovrådet har i betænkning nr. 1099/1987 i kap. 13 foretaget en gennemgang af en række vejledende hensyn og argumenter, der må tages i betragtning og afvejes indbyrdes i forbindelse med overvejelserne om en revision af prøveløsladelsesreglerne.

Straffelovrådet gør bl.a. rede for de formål, som traditionelt knyttes til prøveløsladelsesinstitutionen, herunder spørgsmålet om den recidivdæmpende faktor som følge af truslen om fuldbyrdelse af reststraffen i tilfælde af ny kriminalitet. Også hensynet til muligheden for ved fastsættelse af vilkår for prøveløsladelsen at etablere efterforsorg omtales, ligesom prøveløsladelsens strafafkortende virkning nævnes.

Straffelovrådet udtaler i den forbindelse (betænkningens s. 241) bl.a.:

»Ser man bort fra den strafafkortende virkning, står det spørgsmål tilbage, om brugen af prøveløsladelse har nogen betydning for de senere forløb, eller man helt kan afskrive prøveløsladelsen eller i hvert fald foretage en stærk begrænsning af den. Det er næppe meget, der kan siges med bestemt herom. Der er ingen grund til at skjule, at man kan komme til at overvurdere den kriminalitetsforebyggelse og den effektivisering af forsorgen, der bevirkes ved prøveløsladelse. De prøveløsladte falder tilbage i betydeligt omfang, og det må ofte stille sig tvivlsomt, om effektiviteten af forsorgen er øget ved den kombination af tilbud og tvang, der ligger i prøveløsladelse med tillægsvilkår.«

Dette synspunkt gør sig især gældende ved korte straffetider, hvor Straffelovrådet a.st. s. 244 anfører, at de domfældtes risiko for at komme til at udstå disse korte reststraffe antagelig er en recidivhæmmende faktor af begrænset betydning. Begrænset er også disse reststraffes betydning som en støtte for gennemførelsen af et forsorgsarbejde. Straffelovrådet fremhæver, at det behov for afkortning af idømte straffe, der kendes i praksis, afgjort gør sig gældende med størst vægt med hensyn til de ikke-kortvarige og navnlig de langvarige straffe.

Af andre hensyn, som Straffelovrådet peger på som momenter, der må indgå i overvejelserne, kan nævnes hensynet til enkelhed og overskuelighed i straffesystemet, hensynet til forudsigelighed og ligeleg behandling af de domfældte, sammenhængen mellem anvendelse af prøveløsladelse og den samlede mængde afsonet frihedsstraf, samt hensynet til nordisk retsfællesskab. Der henvises i det hele til Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987, side 230-249.

2.3.2. På grundlag af den foran nævnte gennemgang af hensyn og argumenter har Straffelovrådet i betænkningens kap. 14 foretaget en samlet afvejning og fremlagt forslag til den fremtidige udformning af prøveløsladelsesreglerne.

Straffelovrådet har herved delt sig i et flertal og et mindretal.

Flertallet har efter en afvejning af de forskellige hensyn, der er nævnt ovenfor, fundet, at der er sådanne fordele ved prøveløsladelse, at prøveløsladelse bør opretholdes. Der henvises til Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987, side 253 ff.

Flertallet foreslår, at den regelmæssigt indtrædende betingede strafafkortning ved prøveløsladelse efter to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 mæne-

der, opretholdes i et uformindsket omfang. Adgangen til en undtagelsesvis fremrykket prøveløsladelse foreslås opretholdt uændret.

Mindretallet har stillet to forslag. Principalt foreslås det, at den ordinære/regelmæssige prøveløsladelse efter udståelse af to tredjedele af straffetiden afskaffes, og at der alene opretholdes en undtagelsespræget prøveløsladelse efter tre fjerdedele af straffetiden, således som den udmåles efter den nye ordning.

Som en subsidiær løsning foreslår mindretallet, at den mindstetid på 2 måneder i § 38, stk. 1, der skal være afsonet, før ordinær prøveløsladelse kan ske, forhøjes til 1 år. Den undtagelsesprægede halvtidsregel i § 38, stk. 2, foreslås opretholdt uændret, således at prøveløsladelse i særlige tilfælde kan ske, når den dømte har udstået halvdelen af straffetiden og mindst 2 måneder.

I det omfang, hvori prøveløsladelse bortfalder efter det principale eller det subsidiære forslag, skal bortfaldet af prøveløsladelse kompenseres ved reduktion af de udmålte straffe med gennemgående en trediedel, idet der med nyordningen ikke tilsigtes en stigning i den samlede mængde af afsonede frihedsstraffe.

Både flertallets forslag og mindretallets subsidiære forslag indeholder endvidere en præcisering af de grunde, der kan medføre afslag på ordinær prøveløsladelse, ligesom det er fælles for de to forslag, at afgørelse om nægtelse af ordinær prøveløsladelse kun kan træffes af justitsministeren og ikke af anstaltslederen.

Mens flertallet har valgt at udskyde spørgsmålet om klageadgang med hensyn til afslag på prøveløsladelse til senere drøftelse i forbindelse med overvejelserne om en lov om straffuldbyrdelse, har mindretallet i sit subsidiære forslag anbefalet, at afgørelser om nægtelse af ordinær prøveløsladelse efter udståelse af to tredjedele af straffetiden, dog mindst 1 år, efter begæring fra den indsatte skal indbringes for retten til prøvelse.

Med hensyn til det nærmere indhold af Straffelovrådets forslag og bemærkningerne hertil henvises til betænkning nr. 1099/1987, s. 250-268.

2.3.3. Justitsministeriet er enig med Straffelovrådet i, at det er vanskeligt at afgøre, hvilken betydning brugen af prøveløsladelse kan antages at have i forbindelse med de pågældende personers senere forløb.

Navnlig ved mere kortvarige frihedsstraffe er der som også anført af Straffelovrådet ikke holdepunkter for at antage, at truslen om, at en kortere reststraf

kommer til udløsning i tilfælde af ny kriminalitet, virker særlig recidivhæmmende.

Hertil kommer, at behovet for at anvende prøveløsladelsen som støtte for efterforsørgsmæssige foranstaltninger generelt set heller ikke er stort i disse tilfælde. Dette afspejles bl.a. i den praksis, der følges med hensyn til fastsættelse af tilsynsvilkår og særvilkår. I forbindelse med prøveløsladelse kan der i medfør af straffelovens § 39, stk. 2, fastsættes vilkår om tilsyn. Endvidere kan der fastsættes særvilkår om bl.a. arbejde og ophold, alkoholistbehandling, psykiatrisk behandling m.v. Der henvises til Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987, s. 271 ff.

I praksis anvendes særvilkår kun i forbindelse med ca. 10 pct. af prøveløsladelserne efter straffe på fængsel i højst 1 år, mens de anvendes i ca. 50 pct. af prøveløsladelserne efter straffe på fængsel i over 1 år.

Justitsministeriet kan på den baggrund tilslutte sig Straffelovrådets mindretals forslag om at begrænse anvendelsesområdet for ordinær prøveløsladelse væsentligt. En sådan begrænsning vil samtidig indebære, at forsørgsindsatsen vil kunne koncentreres om domfældte med lange straffe, hvor behovet for støtte må antages at være størst.

Justitsministeriet deler samtidig Straffelovrådets synspunkt om, at prøveløsladelsesinstituttet ikke helt bør afskaffes. Der vil altid kunne opstå situationer, hvor løsladelse før tiden er nødvendig eller nærliggende, og hvor man i mangel af adgangen til prøveløsladelse måtte anvende benådning. Navnlig ved længerevarende straffe må der antages at være knyttet visse positive virkninger til en ordning, hvorefter der i almindelighed sker prøveløsladelse. Det vil således ikke kunne afvises, at den henstående reststraf i disse tilfælde har en vis recidivdæmpende virkning. Også behovet for støtte og forsorg efter løsladelsen med henblik på den dømtes tilpasning til det øvrige samfund taler i disse tilfælde til fordel for en bestemmelse om regelmæssig prøveløsladelse. Som nævnt ovenfor er der også ved de længerevarende straffe et langt større behov for at fastsætte særvilkår i forbindelse med prøveløsladelse.

Ved korterevarende straffe kan der undtagelsesvis i særlige tilfælde bestå et behov for at kunne anvende prøveløsladelse. Dette vil navnlig gælde inden for det område, hvor den undtagelsesprægede adgang til fremrykket prøveløsladelse efter § 38, stk. 2, anvendes i dag, jf. ovenfor under pkt. 2.2. Herudover vil der kunne være behov for at anvende den undtagelsesprægede prøveløsladelse til at varetage behandlingsbehov i visse særlige tilfælde, hvor dette behov i dag kan varetages gennem § 38, stk. 1. Ligeledes vil behovet for prøveløsladelse ved korterevarende straffe

kunne opstå i tilfælde, hvor en dansker, der er dømt i et andet nordisk land, overføres til Danmark med henblik på afsoning af den idømte straf, jf. nedenfor under pkt. 2.5.

De anførte synspunkter imødekommes efter Justitsministeriets opfattelse bedst ved en ordning, hvor anvendelsesområdet for den ordinære prøveløsladelse begrænses til domme på mere end 1 års fængsel, mens den undtagelsesprægede adgang til fremrykket prøveløsladelse med en mindste afsoningstid på 2 måneder opretholdes uændret.

Justitsministeriets forslag bygger således i det væsentlige på mindretallets subsidiære forslag i Straffelovrådet.

I forhold til mindretallets subsidiære forslag har Justitsministeriet dog i § 38, stk. 1, 2. pkt. foreslået en særlig regel til beregning af tidspunktet for prøveløsladelse ved domme på mellem 1 år og 2 år. Reglen indebærer, at den domfældte i disse tilfælde skal afsone 1 år plus en tredjedel af den straffetid, der overstiger 1 år. Baggrunden for reglen er navnlig ønsket om at undgå, at en straf på f.eks. 1 år og 6 måneder medfører samme afsoningstid som en straf på 1 års fængsel. En illustration af reglens nærmere betydning er optrykt nedenfor i bemærkningerne til forslags § 38.

Justitsministeriet er enig med Straffelovrådet i, at der af retssikkerhedsmæssige grunde er behov for en præcisering i lovteksten af de grunde, der kan føre til nægtelse af ordinær prøveløsladelse, som – når de tidsmæssige betingelser er opfyldt – bør være den normale afslutning på et fængselsophold. Lovforslaget er på dette punkt affattet i overensstemmelse med formuleringen i mindretallets subsidiære forslag.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig Straffelovrådets forslag om, at afgørelse om nægtelse af ordinær prøveløsladelse kun skal kunne træffes af Justitsministeriet, og at eventuelle afslag ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn som foreslået i mindretallets subsidiære forslag af den dømte bør kunne begæres indbragt for retten til prøvelse.

2.4. Spørgsmålet om strafudmåling.

Som nævnt ovenfor under pkt. 2.3.2. har mindretallet i Straffelovrådet i forbindelse med sit forslag om en væsentlig begrænsning af anvendelsesområdet for prøveløsladelse anlagt det synspunkt, at nyordningen ikke bør medføre en stigning i den samlede mængde af afsonede frihedsstraffe, og at der derfor i det omfang prøveløsladelsen bortfalder skal gennemføres en almindelig sænkning af de idømte straffe på gennemgående en tredjedel.

Justitsministeriet finder ikke, at det er muligt generelt at fastslå, at de udmålte straffe skal reduceres med en tredjedel i forhold til den nugældende udmålingspraksis. Domstolene må som hidtil foretage den konkrete udmåling af straf på grundlag af en samlet vurdering af det begåede forholds strafværdighed. Det må bl.a. i den forbindelse inddrages i domstolens vurdering, at der i disse tilfælde ikke vil henstå en reststraf, som i givet fald helt eller delvis kan komme til udløsning i tilfælde af domfældelse for ny kriminalitet. Endvidere vil den løsladte have udstået sin straf fuldt ud bl.a. med den virkning, at den pågældende efter løsladelsen ikke vil kunne pålægges vilkår om tilsyn m.v. En reduktion i den udmålte straf på en tredjedel ville således medføre en lempelse af sanktionen i forhold til, hvad der gælder i dag.

2.5. Internationalt strafferetligt samarbejde.

Efter den *nordiske* straffuldbyrdslov (lov nr. 214 af 31. maj 1963) kan danskere, der er dømt i et andet nordisk land, overføres til Danmark med henblik på afsoning af den idømte straf. Ifølge lovens § 4 omsættes den idømte straf til en straf af samme varighed i Danmark. Efter lovens § 20 fuldbyrdes straffen i overensstemmelse med dansk ret, hvis regler om prøveløsladelse finder tilsvarende anvendelse.

Hvis en dansker idømmes en fængselsstraf i et andet nordisk land, og fuldbyrdelsen sker i Danmark, vil han, navnlig hvis straffen er på op til 12 måneder, efter de nye regler komme til at afsone længere tid, end hvis fuldbyrdelsen var sket i domslandet. Det bemærkes herved, at der ved straffens fastsættelse ikke kan forventes at blive taget hensyn til, om domfældte skal afsone straffen i Danmark og i den forbindelse vil være undergivet de danske prøveløsladelsesregler. Dette problem er i dag kun af mindre betydning på grund af løsladelsesreglernes relative ensartethed.

I disse tilfælde vil Justitsministeriet være indstillet på at løse problemet ved en anvendelse af bestemmelsen i § 38, stk. 2, således at en dansker, der afsoner her, så vidt muligt løslades, når den pågældende ville være blevet løsladt, hvis afsoningen var foregået i vedkommende nordiske domsland.

Med hensyn til andre nordiske statsborgeres overførsel til hjemlandet med henblik på afsoning af en straf idømt i Danmark vil Justitsministeriet henlede de øvrige nordiske landes justitsministeriers opmærksomhed på omlægningen af reglerne om strafudmåling og prøveløsladelse i Danmark.

Ved overførsel fra *de øvrige europæiske lande* til Danmark opstår der ikke et tilsvarende problem, idet konventionen om overførelse af domfældte i art. 11

giver mulighed for omsætning/konvertering af den idømte straf, hvilken fremgangsmåde Danmark i lov nr. 323 af 4. juni 1986 har valgt at følge. Dette indebærer, at der ved omsætning af straffen i Danmark kan tages hensyn til prøveløsladelsesreglerne på samme måde, som hvis forholdet alene var blevet pådømt i Danmark.

3. Vold

3.1. Baggrunden for forslaget.

Spørgsmålet om volds kriminaliteten og bekæmpelsen heraf har i de senere år indtaget en fremtrædende plads i den kriminalpolitiske debat i Folketinget. Spørgsmålet om volden i samfundet har således bl.a. været drøftet ved en forespørgselsdebat den 16. januar 1986 (Folketingstidende 1985/86, sp. 5078 ff) og en forespørgselsdebat den 12. november 1987 (Folketingstidende 1987/88 sp. 1750 ff).

Voldskriminaliteten har gennem årene været stigende og har nået et meget højt niveau. Der henvises til tabel 1 og 2 i lovforslagets bilag 3. Af tabel 1 fremgår bl.a., at antallet af anmeldte voldsforbrydelser er fordoblet i perioden 1976-86 (fra 3.391 i 1976 til 6.708 i 1986), og viser en konstant stigning bortset fra 1982. Tabel 2 viser ganske vist, at der er sket et væsentligt fald i anmeldte tilfælde af simpel vold og vold med uagtsom skade til følge. Samtidig er der imidlertid i perioden 1982-86 sket en kraftig stigning på ca. 30 pct. i anmeldelser for vold mod sagesløs (fra 3.686 i 1982 til 4.793 i 1986).

Der er i de senere år iværksat forskellige foranstaltninger til styrkelse af straffesystemets funktion i voldssager. Der er således blevet gennemført ændringer i retsplejeloven og i forbindelse hermed foretaget en række omlægninger af politiets og anklagemyndighedens sagsbehandling, som tager sigte på en mere effektiv behandling af bl.a. voldssager. Der er taget skridt til at sikre, at behandlingen af voldssager fremskyndes mest muligt, og at personer, der er idømt frihedsstraf for vold, hurtigst muligt indkaldes til afsoning af den idømte straf. Endvidere er der ved lov nr. 386 af 10. juni 1987 sket en udvidelse af adgangen til at varetægtsfængsle i visse grove voldssager. Af aktuelle initiativer kan nævnes det forslag til lov om ændring af våbenloven (L 92), som justitsministeren har fremsat den 18. november 1987, der har til formål at skærpe våbenloven med henblik på at begrænse udbredelsen og anvendelsen af bl.a. knive.

I forbindelse med overvejelserne om en yderligere effektivisering er der rejst spørgsmål om, hvorvidt straffelovens voldsbestemmelser i §§ 244-246 er unødigt komplicerede i deres opbygning bl.a. med den

virkning, at de ikke blot er vanskelige at forstå for menigmand, men også komplicerede at arbejde med, både for domstolene og for politiet og anklagemyndigheden. Den komplicerede opbygning af § 244 bevirker således, at der skal arbejdes med en halv snes forskellige ansvarskategorier, før domstolene kender den eller de strafferammer, som kommer i betragtning. Hertil kommer de typer af forsættelig legemsbeskadigelse, der henhører under §§ 245 og 246.

Det er endvidere blevet anført, at et mere forenklet regelgrundlag i mange tilfælde ville muliggøre en hurtigere sagsbehandling. Denne sammenhæng er bl.a. kommet til udtryk i folketingsbeslutningen af 25. maj 1984 om en øget indsats mod volden (Folketingstidende 1983/84, sp. 806, 1683, 7085, tillæg A sp. 1477, B sp. 1141 og C sp. 583), hvor det i pkt. 5 i afsnittet om hurtigere sagsbehandling hedder: »Den i forhold til andre lande særdeles komplicerede lovgivning vedrørende vold (straffelovens §§ 244-246) drøftes i Straffelovrådet med henblik på en forenkling.«

Det er også et spørgsmål, hvorvidt de straffe, der udmåles i voldssager, kan anses for passende ikke kun ud fra almen- og specialpræventive synspunkter, men også ud fra en proportionalitetsvurdering af forholdet mellem forbrydelsens grovhed og den forskyldte straf.

Bl.a. på baggrund af disse betragtninger har Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse i kap. 6, hvor spørgsmålet om voldsforbrydelser behandles, ikke begrænset sig til at foretage en gennemgang af strafferammerne for vold, men har udarbejdet et forslag til en ny og mere forenklet udformning af voldsbestemmelserne, jf. nedenfor under pkt. 3.3., ligesom Straffelovrådet har foretaget en nærmere vurdering af det nugældende udmålingsniveau i voldssager, jf. nedenfor under pkt. 3.4.

3.2. Nugældende retstilstand.

De nugældende bestemmelser om vold findes i straffelovens §§ 244-246.

Der findes imidlertid også andre bestemmelser, der vedrører vold eller hvor vold kan indgå som en del af gerningsindholdet. Som eksempler fra straffeloven kan nævnes § 119 (vold mod offentlig myndighed), § 134 a (opløb), § 216 (voldtægt), § 260 (ulovlig tvang), § 183 a (flykapring) og § 288 (røveri). En del sager om slagsmål og vold af mindre alvorlig karakter afgøres efter politivedtægternes § 3.

Med hensyn til indholdet af straffelovens §§ 244-246 kan anføres følgende:

Det afgørende for, om en voldshandling skal henføres til § 244, § 245 eller til § 246, er, hvad gerningsmanden ved voldsudøvelsen har forsat til. § 244 anvendes, når gerningsmanden ved voldsudøvelsen ikke har haft forsat til at forvolde legemsskade.

Hvis gerningsmanden har haft forsat til at påføre offeret skade på legeme eller helbred, henhører forholdet under § 245 eller § 246 afhængigt af, hvor alvorlig en skade der har været forsat til at forvolde. Er der forsat til, at offeret skal dø, henhører forholdet under § 237 om manddrab.

Inden for § 244 er grunddeliktet vold (legemskrænkelser) beskrevet i stk. 1. Straffen for overtrædelse af stk. 1 er bøde eller hæfte. Ifølge § 244, stk. 5, er forfølgning af sager, hvor der alene er spørgsmål om overtrædelse af § 244, stk. 1, som hovedregel undergivet privat påtale.

I § 244, stk. 2, 3 og 4, er opregnet en række forhold, der kan bevirke en skærpelse af straffen. Efter stk. 2 kan straffen stige til fængsel i 2 år, hvis offeret er en gravid kvinde, eller hvis den udøvede vold kan betragtes som særlig farlig, rå eller brutal. Hvis der foreligger uagtsom legemsskade som følge af den forsætlige legemskrænkelser, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder bøde, jf. stk. 3. Har voldsudøvelsen karakter af mishandling, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år. Er skaden så alvorlig, at offeret dør eller påføres grov legemsbeskadigelse, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Efter § 244, stk. 4, medfører det en skærpet bedømmelse, hvis der er tale om overfald, det vil sige vold udøvet mod en sagesløs person. I disse tilfælde er straffen fængsel indtil 2 år. I visse mildere tilfælde er der dog også mulighed for at anvende bøde eller hæfte, medens straffen i grovere tilfælde kan stige til fængsel i 6 år.

Ved forsætlig legemsbeskadigelse efter § 245 er straffen hæfte eller fængsel indtil 3 år, under særlig formildende omstændigheder bøde. Efter § 245 stk. 2, er straffen fængsel indtil 8 år, hvis legemsbeskadigelsen er begået under de i § 244, stk. 2 og 4, angivne omstændigheder. Det samme gælder, hvis legemsbeskadigelsen har været forbundet med mishandling eller haft døden eller grov legemsbeskadigelse som uagtsom følge.

Straffen for forsætlig grov legemsbeskadigelse efter § 246 er fængsel fra 1 til 12 år.

Som tidligere nævnt bevirker den komplicerede opbygning af § 244, at der skal arbejdes med en halv snes forskellige ansvarskategorier, før domstolene kender den eller de strafferammer, som kommer i betragtning, hvortil kommer de typer af forsætlig legemsbeskadigelse, der henhører under §§ 245 og 246.

3.3. Forslag til en ny udformning af voldsbestemmelserne.

I betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse anfører Straffelovrådet, at det efter Rådets opfattelse vil være hensigtsmæssigt at søge det ovenfor beskrevne system i §§ 244-246 forenklet. Som fordele ved en sådan forenkling har Rådet peget på, at reglerne herved bliver lettere at forstå, og at forenklingen vil kunne bidrage til en hurtigere behandling af voldssager.

Straffelovrådet anbefaler, at forenklingen af voldsbestemmelserne gennemføres på den måde, at man i loven giver afkald på en detaljeret opregning af de omstændigheder, der kan kendetegne en voldsforbrydelse som mere eller mindre grov, og i stedet nøjes med at opstille nogle få kategorier af voldsforbrydelser inddelt efter graden af grovhed.

Straffelovrådet fremhæver i den forbindelse det principielle synspunkt, at lovens beskrivelse af strafbar vold bør lægge mest mulig vægt på selve voldens beskaffenhed, og at strafferammerne for vold af forskellige grovhedsgrader derfor bør fastsættes på en sådan måde, at der inden for hver kategori er plads til de straffskærpelser, som kvalificerende omstændigheder ved volden, herunder uagtsomme skadevirkninger og offerets sagesløshed, kan begrunde i det enkelte tilfælde.

Om det nærmere indhold af Straffelovrådets forslag til ny affattelse af §§ 244-246 og Rådets bemærkninger hertil henvises til betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse side 150-155.

Specielt med hensyn til spørgsmålet om det nærmere valg af strafferammer og om strafudmåling henvises til pkt. 3.4. nedenfor.

Justitsministeriets er enig i, at der er behov for en forenkling af straffelovens voldsbestemmelser, og kan tiltræde, at forenklingen sker på den måde, som Straffelovrådet har foreslået. Det foreliggende lovforslag er udformet i overensstemmelse hermed.

Forslaget til ny affattelse af § 244, der i sin beskrivelse af gerningsindholdet svarer til den nugældende bestemmelse i § 244, stk. 1, indebærer ingen ændringer i afgrænsningen af, hvad der er strafbar vold. Derimod indebærer forslaget bl.a., at de kvalificerende omstændigheder, der består i uagtsomme følger og sagesløshed hos voldsofferet, udgår af loven som legale skærpelseskriterier. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at sådanne omstændigheder ikke længere skal tillægges betydning ved bedømmelsen af voldssager. Det betyder blot, at det overlades til domstolene at afgøre, hvilken vægt der skal tillægges

sådanne forhold ved udmåling af straf inden for normalrammen på 1 år og 6 måneder.

Selv om uagtsomme skader af forsætlig vold udgår som legal skærpselsgrund, er det ikke tanken, at der i stedet skal straffes i sammenstød med § 241 eller § 249 i de tilfælde, hvor ordinær vold har haft de uagtsomme følger, der er omfattet af de nævnte bestemmelser.

For så vidt en uagtsom legemsskade er udslag af, at volden har haft en særlig rå, brutal eller farlig karakter, hvilket i almindelighed vil være tilfældet ved mere alvorlige skader, henhører forholdet under § 245, stk. 1, og er dermed undergivet en strafferamme på fængsel i 4 år. I meget grove tilfælde vil § 246 med en strafferamme på fængsel indtil 8 år kunne anvendes.

Specielt med hensyn til spørgsmålet om sagesløshed bemærkes, at det i praksis ikke sjældent volder vanskeligheder at foretage den afgrænsning af, om voldsofre kan anses for sagesløse, som den nugældende udformning af voldsbestemmelserne nødvendiggør. Der forekommer en del tilfælde, hvor det på den ene side er klart, at voldsofferet ved sine udtalelser eller sin adfærd i nogen grad har givet anledning til voldsudøvelsen, men hvor det på den anden side findes betænkeligt at statuere, at han eller hun ikke har været sagesløs. Efter forslaget vil det ikke længere være nødvendigt at inddele voldsofre i sagesløse og ikke-sagesløse. Det vil bero på rettens nærmere vurdering, hvilken vægt der skal lægges på de foreliggende oplysninger om voldsofferets forudgående adfærd og på forholdet mellem gerningsmand og offer sammenholdt med voldens beskaffenhed og andre faktorer, der har betydning for strafudmålingen.

Den nugældende regel i §§ 244, stk. 5, om privat påtale i sager efter § 244, stk. 1, udgår, således at al vold efter forslaget principielt bliver undergivet offentlig påtale.

I tilfælde, hvor handlingen har medført en så ringe krænkelse, at den efter de hidtidige regler alene ville være omfattet af straffelovens § 244, stk. 1, vil politiet i almindelighed først have retlig anledning til at iværksætte en efterforskning, når der foreligger en egentlig anmeldelse fra den, der mener sig forurettet.

Den foreslåede bestemmelse i § 245, stk. 1, om kvalificeret vold har en strafferamme på fængsel indtil 4 år og omfatter de forhold, der i dag er beskrevet i § 244, stk. 2, om særlig farlig, rå eller brutal vold, § 244, stk. 3, 2. pkt., om mishandling og § 244, stk. 4, sidste punktum, jf. stk. 2 og 3. Uagtsomme følger af ordinær vold er ikke medtaget blandt de kvalificerende omstændigheder. Ordinær vold henhører under § 244, og uagtsomme skader heraf kan i almindelighed ikke bringe forholdet ind under § 245, stk. 1. Er der tale

om alvorlige skader, kan der imidlertid være holdpunkter for at bedømme den udøvede vold som særlig farlig og dermed omfattet af § 245, stk. 1.

§ 245, stk. 2, omfatter forsætlig legemsbeskadigelse. Det markeres herved, at forsæt til legemsbeskadigelse gør en voldshandling særlig grov. I almindelighed vil stk. 2 ikke have nogen selvstændig betydning ved siden af stk. 1, idet vold udøvet med forsæt til skade som regel vil være af særlig rå, brutal eller farlig karakter. Der kan dog tænkes situationer, hvor dette ikke vil være tilfældet, og her vil bestemmelsen i § 245, stk. 2, være nødvendig for at markere, at forsæt til skade i sig selv kendetegner en voldshandling som særlig grov og derfor er undergivet en strengere strafferamme end normalrammen på 1 år og 6 måneder i § 244.

Den nugældende, meget restriktivt affattede bestemmelse i § 246 om forsætlig grov legemsbeskadigelse anvendes meget sjældent. Der foreslås en ændret formulering af § 246, hvilket bl.a. vil indebære, at den ud over de meget få tilfælde, der i dag henføres til § 246, vil komme til at omfatte de groveste af de voldtstilfælde, der i dag henhører under § 244, stk. 4, jf. stk. 2 og 3, samt en del af de tilfælde, der er omfattet af den nugældende bestemmelse i § 245, stk. 2. Således tænkes § 246 bl.a. anvendt i sager om grov vold, hvor offeret er afgået ved døden, men hvor der ikke kan bevises forsæt til drab efter § 237.

3.4. Strafferammer og strafudmåling

3.4.1. Straffelovrådet har i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse s. 145-146 udarbejdet en oversigt over strafudmålingen i voldsager til brug for sine overvejelser om, hvilke strafferammer der skal fastsættes i de nye voldsbestemmelser. Straffelovrådet har i den forbindelse taget det udgangspunkt, at strafferammerne stort set bør tillade samme strafniveau for de forskellige gerningstyper, som er anvendt i hidtidig praksis.

Straffelovrådet har på den baggrund foreslået, at normalrammen i § 244 fastsættes til bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder (et mindretal har foreslået et strafmaksimum på 1 år). Strafferammerne i § 245 og § 246 er foreslået fastsat til fængsel i henholdsvis 4 år og 8 år.

Justitsministeriet har ved udarbejdelsen af forslaget fulgt Straffelovrådets indstilling.

De valgte strafferammer indebærer, at der for visse voldstypers vedkommende bliver tale om et mindre strafmaksimum end det, der gælder i dag. Dette vil bl.a. være tilfældet i sager om ordinær vold mod sagesløs med mindre skader til følge, der i dag er omfat-

tet af § 244, stk. 4, jf. stk. 3, og som efter forslaget vil henhøre under § 244. Omvendt vil bl.a. forhold, der i dag er undergivet et strafmaksimum i § 244, stk. 2, på fængsel i 2 år, efter forslaget være omfattet af § 245, stk. 1, med et strafmaksimum på fængsel indtil 4 år.

Justitsministeriet lægger i den forbindelse afgørende vægt på at fremhæve, at strafmaksima i §§ 244-246 i overensstemmelse med Straffelovrådets indstilling er fastsat ud fra overvejelser om – bl.a. støttet på oplysninger om gældende udmålingspraksis – hvilken straf der bør kunne være plads til at udmåle for den enkelte gerningsstype i sin grovest tænkelige form. Der er derimod ikke i kraft af selve de fastsatte strafmaksima tilsigtet nogen generel påvirkning af det faktiske udmålingsniveau i voldssager. Det foreslåede normalmaksimum i § 244 skal således ikke opfattes som et signal til en lavere strafudmåling, men er udtryk for en tilpasning af lovens hovedregel til det faktiske behov for udmåling i det store flertal af almindelige voldssager. Det behov, der kan være for at justere den nugældende udmålingspraksis i visse typer af voldssager, er omtalt nedenfor.

3.4.2. Som nævnt ovenfor under pkt. 3.1. har Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 ikke begrænset sig til at foreslå en ny og forenklet affattelse af straffelovens voldsbestemmelser. Rådet er også gået ind i en nærmere vurdering af de straffe, der faktisk udmåles i voldssager. Til brug for denne vurdering har Straffelovrådet bl.a. udarbejdet en oversigt over inddeling af voldshandlinger i forskellige typer, som f.eks. gadevold, restaurationsvold, selskabsvold, familievold, osv. Endvidere er der i betænkningen foretaget en gennemgang af udmålingspraksis i voldssager. Af betænkningens tabel 17 (side 120), hvor udmålingspraksis ved berigelsesforbrydelser og voldsforbrydelser sammenlignes, fremgår, at der i ca. 60 pct. af samtlige voldssager i 1984 blev idømt ubetinget frihedsstraf. Betinget dom og tiltalefrafald anvendtes i ca. 25 pct. af sagerne, medens bødestraf blev idømt i ca. 14 pct. af sagerne.

Ser man alene på længden af de udmålte frihedsstraffe, viser Rådets gennemgang af udmålingspraksis for perioden 1979-1984 (betænkningen s. 145-146), at ca. 80-85 pct. af alle udmålte fængsels- og hæftestraffe for vold ikke overstiger 3 måneder, og i langt de fleste domme overstiger de fastsatte straffe ikke 60 dage.

Straffelovrådet har på den baggrund overvejet, om strafudmålingen i voldssager kan anses for passende. Straffelovrådet har sammenfattende udtalt, at man hverken kan anbefale en almindelig strafskærpelse eller betydelige reduktioner i sanktionsniveauet i

voldssager. Derimod har Rådet peget på behovet for en større nuancering af strafudmålingen, bl.a. således at der på den ene side indtræder skærper med hensyn til nogle af de groveste tilfælde inden for normalområdet, navnlig hvor det drejer sig om tilfældig vold af grov karakter, samtidig med at bødestraf og betinget dom anvendes i lidt videre omfang i mindre alvorlige sager.

Justitsministeriet deler Straffelovrådets opfattelse, hvorefter der er behov for en større differentiering af strafudmålingen i voldssager indenfor normalområdet. Det er ikke tilfredsstillende, at der i dag almindeligvis kun er en straffelængde på omkring én måned, der skiller de grove fra de mindre grove tilfælde inden for normalområdet. En større nuancering bør efter Justitsministeriets opfattelse ske ved, at straffene i de grovere tilfælde skærpes. Herved vil der blive skabt et mere proportionalt forhold i strafudmålingen mellem forskellige typer af voldsforbrydelser indbyrdes. Som grovere tilfælde indenfor normalområdet tænkes f.eks. på tilfælde, hvor gerningsmanden overfalder helt sagesløse personer med knytnæveslag og/eller spark eventuelt med skade til følge. Er der ved voldsudøvelsen anvendt våben, herunder kniv, falder forholdet udenfor normalområdet og vil være undergivet en væsentlig strengere bedømmelse.

Det fremgår af de ovenfor angivne oplysninger om udmålingspraksis i voldssager, at der i et vist omfang i dag anvendes bøde og betinget dom. Justitsministeriet har ikke grundlag for generelt at vurdere, om det i mindre alvorlige sager om vold vil være forsvarligt at anvende bøde og betinget dom i videre omfang, end det allerede finder sted i dag.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser.

Skønnet over de økonomiske konsekvenser af den foreslåede væsentlige begrænsning i anvendelsen af prøveløsladelse er forbundet med betydelig usikkerhed, idet en række faktorer vil være medvirkende ved domstolenes fremtidige strafudmålinger.

Forslaget om revision af straffelovens voldsbestemmelser tilsigter som anført bl.a. en større differentiering af strafudmålingen i visse voldssager. Forslaget forudsætter således en skærpelse af straffen i grovere sager.

Uanset at de økonomiske konsekvenser af ændrede prøveløsladelsesregler og ændrede voldsbestemmelser således vil afhænge af domstolenes udmålingspraksis, vil de foreslåede regler efter Justitsministeriets vurdering kunne medføre en vis stigning i den samlede mængde frihedsstraffe, der skal afsones.

Hvor stor en sådan stigning vil blive, er vanskeligt at sige mere præcist. Såfremt udviklingen i domstolenes praksis efter den foreslåede lovændring måtte tale derfor, vil Justitsministeriet tage spørgsmålet om denne udviklings eventuelle ressourcemæssige konsekvenser op til overvejelse, herunder med henblik på eventuel særskilt forelæggelse for de bevilgende myndigheder.

Efter lovforslagets § 38 a kan klager over afslag på ordinær prøveløsladelse indbringes for domstolene. Vurderingen af, hvilket antal klager der vil blive indbragt for domstolene, er forbundet med betydelig usikkerhed. Justitsministeriet skønner imidlertid, at antallet af indbragte klagesager må antages at blive forholdsvis begrænset. På denne baggrund finder Justitsministeriet, at forslagens regel om domstolsprøvelse ikke kan antages at påføre domstolene merarbejde af væsentligt omfang.

Lovforslaget skønnes ikke i øvrigt at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning.

5. Hørte myndigheder m.v.

Der er indhentet udtalelse over Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse fra præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense og Ålborg, fra Den danske Dommerforening, rigsadvokaten, rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Foreningen af politimestre i Danmark, Dommerfuldmægtigforeningen, Politifuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Forsvarsministeriet, Dansk Kriminalpolitiforening, Dansk Politiforbund, Dansk Fængselsforbund, HK-landsklubben for Kriminalforsorgen, Foreningen af Fængselsinspektører m.fl. samt fra Kriminalforsorgsforeningen.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Den foreslåede bestemmelse i § 38, stk. 1, indeholder de tidsmæssige betingelser for ordinær prøveløsladelse. Efter bestemmelsen skal der tages stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse, når to trediedele af straffetiden, dog mindst 1 år, er udstået. For domme på mellem 1 år og 2 år foreslås der den særregel, at der først skal tages stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse, når 1 år plus en trediedel af den resterende straffetid er udstået.

Virksomheden af særreglen fremgår af følgende skema:

Straf	Afsoningstid med særreglen	Afsoningstid uden særreglen
1 år	1 år	1 år
1 år 3 mdr.	1 år 1 md.	1 år
1 år 6 mdr.	1 år 2 mdr.	1 år
1 år 9 mdr.	1 år 3 mdr.	1 år 2 mdr.
2 år	1 år 4 mdr.	1 år 4 mdr.

Baggrunden for særreglen er ønsket om at undgå, at straffe på f.eks. 1 år og 6 måneder medfører samme afsoningstid som straffe på f.eks. 1 år, hvilket ville være tilfældet, hvis § 38, stk. 1, 1. pkt., stod alene.

§ 38, stk. 2, angiver de materielle betingelser, hvorunder ordinær prøveløsladelse efter stk. 1 kan nægtes. Selv om adgangen til prøveløsladelse således er fakultativ, er det forudsat, at prøveløsladelse er den normale afslutning på et fængselsophold, når de tidsmæssige betingelser efter stk. 1 er opfyldt.

Prøveløsladelse kan således kun nægtes, hvis der er nærliggende fare for, at den dømte vil begå nyt strafbart forhold af væsentlig betydning, og fortsat straf fuldbyrdelse må anses for nødvendig for at forebygge denne fare. Med denne afslagsgrund tilsigtes tilvejebragt en lovfæstelse af det utilrådelighedskriterium, der anvendes i praksis, jf. bilag 1. Som strafbart forhold af væsentlig betydning anses i almindelighed kriminalitet, der forventes at ville medføre fængselsstraf i 3-4 måneder eller derover. Der tilsigtes således på dette punkt ingen ændringer i forhold til nugældende praksis, således som den er beskrevet i bilag 1. I vurderingen af recidivrisikoen vil der også kunne tages hensyn til den dømtes forhold under afsoningen. Har den pågældende under afsoningen gjort sig skyldig i nyt strafbart forhold, undvigelse eller i anden grov tilsidesættelse af de regler, der gælder for strafudståelsen, vil dette være momenter, der taler imod løsladelse på prøve. Herudover kan prøveløsladelse kun nægtes, hvis den dømte modsætter sig prøveløsladelse på de vilkår, som ville blive fastsat. Dette svarer til den gældende retstilstand.

Derimod vil det ikke længere være en forudsætning for prøveløsladelse, at der er sikret den dømte passende ophold og arbejde eller andet underhold, jf. den nugældende § 38, stk. 5.

Hvis ordinær prøveløsladelse nægtes, skal spørgsmålet om prøveløsladelse senere tages op til fornyet overvejelse, såfremt den resterende straffetid gør det muligt, jf. § 38, stk. 4. Dette gælder, uanset om nægtelsen af prøveløsladelse er blevet tiltrådt af retten efter § 38 a, stk. 2.

I § 38, stk. 3, opretholdes den gældende undtagelsesprægede adgang til fremrykket prøveløsladelse. Bestemmelsen, der ikke kun gælder for straffetider på under 1 år, men også for længere straffe, er omformuleret i forhold til den gældende bestemmelse i § 38, stk. 2, for at fremhæve, at det væsentlige ikke er løsladelse efter den halve tid.

Det væsentlige er, at bestemmelsen giver mulighed for i særlige tilfælde at anvende prøveløsladelse, selv om den dømte ikke har afsonet en mindstetid på 1 år. Herudover kan bestemmelsen anvendes til en vis fremrykning af løsladelsen ved længere afsoningstider, hvor den afsonede straffetid endnu ikke udgør to tredjedele af straffen.

Den ekstraordinære adgang til prøveløsladelse efter § 38, stk. 3, tænkes i det væsentlige anvendt inden for det samme snævre område som den nugældende § 38, stk. 2, jf. bilag 2.

Som nævnt ovenfor i de almindelige bemærkninger under pkt. 2.3.3. vil der endvidere kunne være et behov for at anvende den undtagelsesprægede prøveløsladelse til at varetage behandlingsbehov i visse særlige tilfælde og til at sikre, at danskere, der overføres til Danmark til afsoning af en frihedsstraf idømt i et andet nordisk land, så vidt muligt ikke får en længere afsoningstid, end den pågældende ville have fået, hvis straffen var blevet afsonet i domslandet.

En forudsætning for prøveløsladelse efter § 38, stk. 3, i disse tilfælde vil dog altid være, at afslagsgrundene som beskrevet i § 38, stk. 2, ikke foreligger.

Lovforslaget opretholder ikke den nugældende regel i § 38, stk. 3, om, at der i almindelighed ikke kan ske prøveløsladelse, når den resterende straffetid er mindre end 30 dage.

Ligeledes foreslås den gældende regel i § 38, stk. 4, ophævet. Efter bestemmelsen kan der ikke ske prøveløsladelse med hensyn til den ubetingede del af en dom efter § 58, stk. 1. Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 239 af 1. juni 1982 samtidig med, at mindstetiden for prøveløsladelse blev nedsat fra 4 måneder til 2 måneder. Ved en gennemførelse af forslaget om at forhøje mindsteafsoningstiden ved ordinær prøveløsladelse fra 2 måneder til 1 år vil der ikke længere kunne opstå spørgsmål om ordinær prøveløsladelse med hensyn til den ubetingede del af en kombinationsdom efter § 58, stk. 1, der højst kan være 3 måneder. Derimod vil en ophævelse af reglen indebære, at det i princippet ikke vil være udelukket, at den undtagelsesprægede regel i § 38, stk. 3, kan anvendes til prøveløsladelse fra den del af den ubetingede straf, der overstiger 2 måneder. Da de særlige omstændigheder, der skal foreligge som betingelse for anvendelse af § 38, stk. 3, imidlertid næppe vil kunne tænkes at

være til stede ved sådanne kombinationsdomme, hvor der udover den ubetingede strafdel også er en betinget strafdel, hvortil der eventuelt er knyttet tilsyn m.v., foreslås den gældende bestemmelse i § 38, stk. 4, ophævet.

Til nr. 2

I § 38 a, stk. 1, foreslås, at kompetencen til at træffe afgørelse om prøveløsladelse henhører under justitsministeren eller den, som ministeren med hensyn til bestemte grupper af sager bemyndiger dertil. Afgørelser om nægtelse af ordinær prøveløsladelse kan dog kun træffes af justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen).

Hvis en indsat, der opfylder de tidsmæssige betingelser efter § 38, stk. 1, bliver nægtet ordinær prøveløsladelse, kan den pågældende forlange, at afgørelsen af anklagemyndigheden indbringes for retten til prøvelse. Sagen indbringes for den i straffelovens § 59, stk. 3, nævnte byret (i almindelighed den ret, som har afsagt straffedommen). Justitsministeriet forudsætter, at der i disse sager beskikkes en forsvarer til at bistå den indsatte.

Retten afgørelse træffes ved kendelse, som i givet fald kan indbringes for højere ret efter de almindelige regler om kære.

Til nr. 3

Om forholdet mellem de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 244–246 og de foreslåede bestemmelser henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.3.

I § 244 er hovedbestemmelsen om strafbar vold beskrevet. Beskrivelsen, der svarer til den hidtil anvendte, indebærer ingen ændringer i den nedre afgrænsning af, hvilke fysiske krænkelse der udgør strafbar vold. Straffen for overtrædelser af § 244 er bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Der henvises herved til de almindelige bemærkninger pkt. 3.4.1.

§ 244 omfatter alle tilfælde af forsættelig vold, hvor den udøvede vold efter sin beskaffenhed ikke kan betegnes som særlig rå, brutal eller farlig eller som mishandling, jf. § 245, stk. 1. Har gerningsmanden ved voldsudøvelsen haft forsæt til at påføre offeret skade på legeme eller helbred, henhører forholdet under § 245, stk. 2.

§ 244 må forventes at finde anvendelse på langt de fleste voldshandlinger, der kommer til pådommelse. Som eksempler kan nævnes slag, herunder lussinger og knytnæveslag, kast med genstande, der rammer en anden, benspænd, førergreb, bid og lignende. Om

forholdet mellem § 244 og § 245, stk. 1, henvises til bemærkningerne til § 245, stk. 1.

Tilføjjelsen »eller på anden måde angriber en andens legeme« vil ligesom i dag omfatte nogle legemsangreb, der består i fremkaldelse af bevidstløshed, ildebefindende og lignende, og som ligger på kanten af eller uden for den sprogligt naturlige forståelse af udtrykket »over vold«.

For så vidt angår spørgsmålet om betydningen af uagtsomme skader og sagesløshed hos offeret henvises til de almindelige bemærkninger under pkt. 3.3.

Ved de såkaldt sammensatte forbrydelser, herunder voldtægt og røveri, hvor vold kan indgå som tvangsmiddel, skal der kun straffes i sammenstød med voldsbestemmelserne, hvis den anvendte vold er omfattet af § 245 eller § 246.

Den foreslåede bestemmelse i § 245 vedrører to tilfælde af kvalificeret vold, i hvilke maksimumsstraffen for vold forhøjes til 4 års fængsel. Anvendelsen af § 245 medfører ikke obligatorisk, at der skal idømmes en straf over maksimum i § 244. Når lovens betingelser er opfyldt, vil bestemmelsen kunne anvendes som grundlag for en straf, der ligger under maksimum i § 244, men på den anden side over det almindeligt anvendte strafniveau for voldsforbrydelser af ordinær type.

§ 245, stk. 1, omfatter den vold, der efter sin beskaffenhed må betegnes som særlig rå, brutal eller farlig, eller som har karakter af mishandling.

Legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter tænkes afgrænset på samme måde som hidtil efter den gældende bestemmelse i § 244, stk. 1. Som eksempler på forhold, der vil være omfattet af § 245, stk. 1, kan nævnes voldshandlinger begået under anvendelse af våben, såsom geværer, pistoler, økser, knive m.v., og kast med genstande, der kan påføre offeret ikke uvæsentlige skader. Slag med redskaber, som f.eks. ølflasker, stove, kæder m.v. vil efter omstændighederne også være omfattet af bestemmelsen. Også vold, der udøves uden anvendelse af redskaber og våben, kan være omfattet af § 245, stk. 1. Således må håndkantslag mod halsen, kvælergreb og i almindelighed også spark i ansigtet betegnes som vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter. Når der anvendes våben, vil der samtidig ofte være grundlag for også at anvende § 245, stk. 2, om forsætlig legemsbeskadigelse. Om anvendelse af § 246 henvises til bemærkningerne nedenfor.

Ved mishandling, der i dag er beskrevet i § 244, stk. 3, 2. pkt., forstås en gentagen voldsudøvelse over en vis tidsperiode mod et mere eller mindre værgeløst offer, typisk et barn eller en ægtefælle. Udtrykket mishandling vil få selvstændig betydning i de tilfæl-

de, hvor den vold, der anvendes, ikke er af særlig rå, brutal eller farlig karakter.

Efter § 245, stk. 2, straffes den, der forsætligt tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred. Ikke kun den fysiske, men også den psykiske helbredstilstand er omfattet. »Skade« skal forstås i overensstemmelse med hidtidig praksis. Som skade anses efter praksis bl.a. udslåede eller beskadigede tænder, snitsår eller flænger, der kræver syning, en brækket finger eller tå, og hjernerystelser (bortset fra de letteste).

En afgørende betingelse for anvendelse af bestemmelsen er, at gerningsmanden har handlet med forsæt til at tilføje den pågældende skade, jf. straffelovens § 19. Kan skadetilføjjelsen alene tilregnes gerningsmanden som uagtsom, falder forholdet uden for § 245, stk. 2.

Foreligger der særdeles skærpende omstændigheder i forbindelse med en overtrædelse af § 245, henhører forholdet under § 246.

§ 246 omfatter de groveste former for vold og giver mulighed for at idømme straf af indtil 8 års fængsel. En anvendelse af den foreslåede bestemmelse i § 246 vil for det første altid forudsætte, at volden er omfattet af § 245. Enten skal der være handlet med forsæt til legemsskade (§ 245, stk. 2), eller også skal volden være »af særlig rå, brutal eller farlig karakter«, eller der skal foreligge mishandling (§ 245, stk. 1). Dernæst skal der i øvrigt foreligge »særdeles skærpende omstændigheder«, og det er fremhævet, at denne bestemmelse kan skyldes voldens grove beskaffenhed eller dens alvorlige følger. Det sidstnævnte led vil omfatte forsætlig og uagtsom påførelse af meget betydelig legemsskade, herunder varig invalidering, samt uagtsom forvoldelse af dødens indtræden – alt som nævnt under den forudsætning, at volden er omfattet af § 245.

Som nævnt ovenfor i de almindelige bemærkninger under pkt. 3.3. tænkes § 246 bl.a. anvendt i sager om grov vold, herunder skud med våben eller stik med kniv, hvor offeret er afgået ved døden, men hvor der ikke kan bevises forsæt til drab efter § 237.

Hvor der ikke er tale om voldsfølger som skærpende omstændigheder, vil § 246 omfatte de groveste tilfælde blandt dem, der er omfattet af § 245, stk. 1.

Til nr. 4

Den nugældende bestemmelse i § 248 indeholder i stk. 1 en regel om betydningen af samtykke til legemsangreb. Denne regel foreslås som anbefalet af Straffelovrådet ophævet som overflødig.

Bestemmelsen i den gældende § 248, stk. 2, om strafnedsættelse og strafbortfald ved legemsangreb begået i forbindelse med slagsmål og i tilfælde, hvor den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, bevares med en formulering, der er lidt ændret som en konsekvens af den ændrede opbygning af voldsbestemmelserne i § 244-246.

Affattelsen af § 248 er i overensstemmelse med Straffelovrådets forslag. Der henvises til betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse, side 159-160.

Forslaget til ny formulering af § 249 er af redaktionel karakter. Den nye formulering er en konsekvens af, at sondringen i den gældende § 249 mellem § 246-skader og mindre betydelige skader som følge af den ændrede opbygning af §§ 244-246 ikke kan opretholdes. Der tilsigtes ingen realitetsændringer med den nye formulering af bestemmelsen.

Formuleringen svarer til Straffelovrådets forslag, jf. betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse, side 166-167, bortset fra at det gældende strafmaksimum på fængsel i 4 år foreslås opretholdt uændret.

Til § 2

Forslaget indeholder i § 2 hjemmel til en lovteknisk ajourføring af den færøske straffelovgivning, som Hjemmestyret på Færøerne har anmodet om i forbindelse med en større gennemgang af denne lovgivning.

Nr. 1 indeholder hjemmel til, at straffelovens § 205 om ulovlig privatdetektiv-virksomhed ophæves for Færøerne. Denne bestemmelse blev i 1943 ophævet ved en lov, der ikke omfattede Færøerne.

For Færøerne gælder i dag en regel, hvorefter strafansvar for overtrædelse af love om offentlige skatter, hvorved pligtige ydelser søges unddraget det offentlige, ikke forældes uden særlig hjemmel dertil. Som en styrkelse af retstillingen for den enkelte færøske borger indeholder nr. 2 og 3 hjemmel til, at der på Færøerne gennemføres en forældelsesfrist for overtrædelse af den færøske lovgivning om offentlige skatter i lighed med, hvad der gælder i det øvrige Danmark. Denne forældelsesfrist skal i så fald i intet tilfælde være mindre end 10 år.

Til § 3

Bestemmelsen indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

For så vidt angår spørgsmålet om anvendelsen af de nye regler om prøveløsladelse i lovforslagets § 1,

nr. 1 og 2, fastsættes i *stk. 2, 1. pkt.*, at de nye regler i straffelovens § 38 og § 38 a finder anvendelse i sager, hvor dom i 1. instans afsiges efter lovens ikrafttræden. Heraf følger, at afsoningen af straffe i henhold til domme afsagt i 1. instans før lovens ikrafttræden sker efter de hidtil gældende regler, det vil sige med adgang til prøveløsladelse efter to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder. Dette gælder også med hensyn til fuldbyrdelse af ankesdomme afsagt efter lovens ikrafttræden, hvis dom i 1. instans er afsagt forud for lovens ikrafttræden. Dette indebærer, at ankeinstansen ikke skal foretage eventuel reduktion af strafudmålingen, idet prøveløsladelse vil skulle ske efter de hidtil gældende regler.

Medens overgangsreglen for så vidt angår de tidsmæssige betingelser for prøveløsladelse knyttes til, hvornår dom i 1. instans er afsagt, fastsættes det i *stk. 2, 2. pkt.*, at § 38, stk. 2 og 4, samt § 38 a også anvendes i sager, hvor dom er afsagt forud for lovens ikrafttræden. Dette indebærer, at de nye regler om betingelserne for prøveløsladelse og om adgang til domstolsprøvelse af administrativt meddelte afslag på prøveløsladelse gælder for alle afgørelser, der træffes efter lovens ikrafttræden. Overgangsreglen medfører endvidere, at kun Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen) kan meddele afslag på ordinær prøveløsladelse, også i tilfælde, hvor denne afgørelse træffes på grundlag af de hidtil gældende tidsmæssige betingelser.

Efter § 3, stk. 1, i Justitsministeriets cirkulære nr. 150 af 29. juni 1953 (som ændret ved cirkulære nr. 110 af 16. juni 1982) om beregningen af frihedsstraf og om forhold, der midlertidigt afbryder straffuldbyrdelsen, foretages der ved afsoning af flere selvstændige domme til frihedsstraf en sammenlægning af dommene til en samlet straffetid, der udgør en enhed. Dette indebærer, at flere domme, der hver for sig ikke giver mulighed for prøveløsladelse, ved afsoningen sammenlægges med den virkning, at der vil kunne ske prøveløsladelse, hvis den samlede straffetid overstiger 1 år. Denne praksis opretholdes.

Såfremt der ved afsoning af flere domme indgår en eller flere domme afsagt efter de hidtil gældende regler, bør den tidsmæssige beregning af prøveløsladestidspunktet ske efter de hidtil gældende regler, selvom dette vil give en gunstigere retsstilling for den indsatte. En kombination af f.eks. en dom på fængsel i 6 måneder afsagt før lovens ikrafttræden og en dom på fængsel i 6 måneder afsagt efter de nye regler, der afsones efter lovens ikrafttræden, bør således i det hele bedømmes efter de gamle prøveløsladelsesregler, således at løsladelse kan ske efter 8 måneder, selv

om der ved den seneste dom må antages at være sket en vis reduktion i strafudmålingen.

Til § 4

Bestemmelsen vedrører den foreslåede lovs territoriale gyldighed.

Bilag 1

**Redegørelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen
om generelle retningslinier for
utilrådighedskriteriet i straffelovens § 38, stk. 5**

Efter praksis betragtes løsladelsen generelt som utilrådelig, såfremt risikoen for recidiv til kriminalitet, der ikke kan anses for bagatelagtig, og som ikke formodes at kunne begrænses ved efterforsorgsmæssige foranstaltninger, vurderes som væsentlig. Som bagatelagtig kriminalitet anses i almindelighed kriminalitet, der forventes at medføre fængselsstraf i højst 4 måneder.

I den konkrete vurdering af, om løsladelsen må betragtes om utilrådelig, indgår navnlig følgende momenter:

- 1) Antallet af tidligere prøveløsladelser (hvormed sidestilles tidligere betingede domme).

Løsladelse på prøve bør normalt ikke finde sted, såfremt der inden for de seneste ca. 5 år har foreligget 3-4 prøveløsladelser med recidiv til ny kriminalitet. Det samme gælder et tilsvarende antal forudgående betingede domme, uden at man dog tillægger en forudgående betinget dom helt samme negative vægt som en forudgående prøveløsladelse. Undtagelsesvis bør afslag komme på tale, uanset at den indsatte ikke tidligere har været prøveløsladt. Der sigtes herved navnlig til personer, der under en tidligere tilsynsperiode i henhold til betinget dom har vist en udtalt grad af manglende vilje til samarbejde med tilsynsmyndigheden.

- 2) Den indsatte forhold under tidligere tilsynsperioder.

Der lægges her vægt på den indsatte forhold til tilsynsmyndigheden, herunder foreliggende erfaringer med hensyn til gennemførelsen af tilsynsforanstaltninger. Der lægges endvidere væsentlig vægt på, hvor hurtigt den indsatte er recidiveret efter den sidste løsladelse. Ved vurderingen tages dog

også hensyn til, om recidiv har beroet på ekstraordinære forhold.

- 3) Den nu foreliggende løsladelsessituation.

Prøveløsladelse vil, uanset at de under a) og b) nævnte momenter isoleret måtte føre til afslag, kunne komme på tale, hvor der skønnes at foreligge en særlig gunstig løsladelsessituation, f.eks. med hensyn til arbejds-, opholds- eller uddannelsesmuligheder, den indsatte forhold til pårørende m.v., og/eller at der under den aktuelle strafudståelse må antages at være sket en væsentlig holdningsændring hos den indsatte.

Modsat vil det forhold, at der på tidspunktet for prøveløsladelse verserer en straffesag, der kan forventes at føre til ubetinget frihedsstraf eller anden frihedsberøvende retsfølge, kunne føre til afslag, idet en forestående frihedsberøvelse i sig selv vil forringe mulighederne for en social tilpasning.

I vurderingen af, om prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, bør finde sted, indgår andre momenter end de nævnte, herunder bl.a. følgende:

- 1) For indsatte i de yngre aldersgrupper (under ca. 24-25 år) bør prøveløsladelse hyppigt komme på tale, uanset at en samlet vurdering af de øvrige momenter taler herimod.
- 2) En gennemført (forestående) prøveløsladelse af meddomfældte, der har udstået (udstår) straf af omtrent tilsvarende længde, vil tale for prøveløsladelse, uanset at denne efter vurdering af forholdene i øvrigt nærmest må anses for utilrådelig.
- 3) Det tillægges ikke arten af den pådømte kriminalitet som sådan væsentlig betydning; kriminalitetens art vil dog have en vis betydning ved vurderingen af risikoen for ny kriminalitet. Risikoen for recidiv til (ikke-pro-

fessionel) berigelseskriminalitet vil bedre kunne accepteres end risiko for recidiv til personfarlig kriminalitet.

- 4) Der tillægges straffetidens længde en vis betydning. Jo længere tidsrummet mellem 2/3 straffetid og det endelige løsladelsestidspunkt er, des mere tilbøjelig vil man i praksis være til at træffe bestemmelse om prøveløsladelse, uanset at flere forhold måtte tale herimod. Er tidsrummet til endt straf meget langt, kan det her nævnte moment tale for

løsladelse efter 2/3 tid, men inden endt straf, uanset om forholdene i øvrigt taler for afslag.

Er den resterende straffetid under 30 dage, vil løsladelse på prøve i almindelighed kun ske, når der foreligger særlige omstændigheder, som taler derfor, f.eks. ønskeligheden af iværksættelse af tilsyn, af en alkoholbehandling eller lignende, som også den indsatte lægger vægt på at få iværksat, jf. straffelovens § 38, stk. 3.

**Redegørelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen
om praksis med hensyn til fremrykket prøveløsladelse
i henhold til straffelovens § 38, stk. 2**

Efter Justitsministeriets praksis vil løsladelse på prøve i henhold til § 38, stk. 2, kunne ske, når fremrykning af løsladelsestidspunktet tilsigtes af

- 1) klare konkrete behandlingshensyn. Der sigtes særligt til tilfælde, hvor der – en kortere tid (normalt indtil ca. 1 måned) før prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, kan ske – foreligger gode arbejds-, uddannelses- og bopælsmuligheder, som ellers ville forspildes,
- 2) vigtige humanitetshensyn svarende til sædvanlige benådningsgrunde, uden at der dog til prøveløsladelse kræves, at disse hensyn fremtræder med samme styrke som ved benådning for hele den idømte straf. Der sigtes eksempelvis til indsatte helbredsforhold, at hans ægteskab eller hjem ellers ville lide sammenbrud, alvorlig sygdom hos hans ægtefælle eller børn,
- 3) en individuel helhedsvurdering, hvori indgår momenter af følgende karakter:
 - a. at der foreligger hensyn som nævnt under pkt. 1) og 2), uden at disse isoleret vil kunne begrunde fremrykning af prøveløsladelsen,
 - b. at indsatte på gerningstiden var under 21 år eller over 55–60 år,

- c. at den indsatte ikke tidligere har udstået fængselsstraf eller fået tiltalefrafald eller betinget dom. En indsat anses som førstegangsstraffet, hvis der er forløbet 5 år, efter at den sidste straf er udstået, endeligt eftergivet eller bortfaldet, under hensyn til, at straffedomme efter denne frist mister deres gentagelsesvirkning, jf. straffelovens § 81, stk. 3,
- d. at straffetiden er forholdsvis langvarig (3 år eller derover),
- e. at indsatte under straffesagen har haft særlig langvarigt ophold i varetægtsfængsel,
- f. at fortsat strafudståelse formodes at ville være skadelig ud fra et specialpræventivt synspunkt.

Ved den samlede vurdering af, om fremrykning af løsladelse bør ske, vil der i almindelighed ikke blive lagt vægt på arten eller omfanget af den pådømte kriminalitet. Det vil dog kunne tale imod løsladelse på prøve i henhold til § 38, stk. 2, at den indsatte er dømt for farlig kriminalitet, f.eks. overtrædelse af straffelovens § 191 eller grovere røveri.

Det er i alle tilfælde en forudsætning for løsladelse efter § 38, stk. 2, at risikoen for tilbagefald til kriminalitet efter en bedømmelse, der er strengest, for så vidt angår de under punkt 3 nævnte sager, kun skønnes at være ringe.

Bilag 3

Tabel 1.

Anmeldte voldsforbrydelser (§§ 119–120 og 244 og 246) i årene 1976–1986 antal og andel af samtlige anmeldte straffelovsovertrædelser.

	Vold mod off. mynd. (§§ 119–120)	Vold i øvrigt (§§ 244–246)	Vold i alt
1976	268	3.123	3.391
1977	277	3.724	4.001
1978	345	4.012	4.357
1979	376	4.285	4.661
1980	608	4.854	5.462
1981	674	5.326	6.000
1982	594	5.169	5.763
1983	557	5.270	5.827
1984	519	5.395	5.914
1985	586	5.870	6.456
1986	628	6.080	6.708

Tabel 2.

Anmeldte voldsforbrydelser i årene 1982–86, opdelt efter straffelovens voldsbestemmelser.

Vold	1982	1983	1984	1985	1986
1. § 244, stk. 1. Simpel vold	225	172	152	146	131
2. § 244, stk. 2. Vold af særlig farlig karakter m.v.	383	407	452	356	365
3. § 244, stk. 3. Vold med uagtsom skade til følge	805	884	852	736	641
4. § 244, stk. 4. Vold mod sagesløs m.v.	3.686	3.734	3.873	4.501	4.793
5. § 245. Forsætlig legemsbeskadigelse	63	67	63	126	142
6. § 246. Forsætlig grov legemsbeskadigelse	7	6	3	5	8
7. §§ 244–246 I alt	5.169	5.270	5.395	5.870	6.080
8. §§ 119–120	594	557	519	516	628
Vold i alt	5.763	5.827	5.914	6.456	6.708

Kilder: Kriminalstatistikken og Politiets årsberetning 1986.

Bilag 4

I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslagets § 1

§ 1

1. § 38 affattes således:

»§ 38. Når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 1 år, er udstået, afgøres det, om den dømte skal løslades på prøve. Er straffetiden mere end 1 år, men ikke over 2 år, kan prøveløsladelse dog først ske, når en tredjedel af den straffetid, der overstiger 1 år, er udstået.

Stk. 2. Løsladelse kan kun nægtes, hvis:

- 1) der er nærliggende fare for, at den dømte vil begå nyt strafbart forhold af væsentlig betydning, og fortsat straffuldbyrdelse må anses for nødvendig for at forebygge denne fare, eller
- 2) den dømte modsætter sig prøveløsladelse på de vilkår, som ville blive fastsat.

Stk. 3. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan prøveløsladelse ske tidligere end bestemt i stk. 1. Løsladelse kan dog tidligst ske, når den dømte har udstået halvdelen af straffetiden og mindst 2 måneder.

Stk. 4. Efter nægtelse af prøveløsladelse i medfør af stk. 1 skal der, såfremt den resterende straffetid gør det muligt, senere tages stilling til, om de forhold, der har begrundet nægtelsen, fortsat bør medføre nægtelse af prøveløsladelse.«

2. Efter § 38 indsættes:

»§ 38 a. Afgørelser om prøveløsladelse efter § 38 træffes af justitsministeren eller den, som ministeren med hensyn til bestemte grupper af sager bemyndiger dertil. Afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, kan dog kun træffes af justitsministeren.

Stk. 2. Den dømte kan forlange, at nægtelsen af prøveløsladelse efter § 38, stk. 1, af anklagemyndigheden indbringes for retten til prøvelse. § 59, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse. Rettens afgørelse træffes ved kendelse.«

§ 38. Når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået, afgør justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil, om den dømte skal løslades på prøve.

Stk. 2. Løsladelse på prøve kan ske tidligere, når særlige omstændigheder taler derfor og den dømte har udstået halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder. Bestemmelse herom træffes af justitsministeren eller den, som han med hensyn til bestemte grupper af sager bemyndiger dertil.

Stk. 3. Prøveløsladelse kan i almindelighed ikke ske, når den resterende straffetid er mindre end 30 dage.

Stk. 4. Prøveløsladelse kan ikke ske med hensyn til den ubetingede del af en dom efter § 58, stk 1.

Stk. 5. Løsladelse på prøve forudsætter, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig, at der er sikret ham passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at han erklærer at ville overholde de vilkår for løsladelsen, som fastsættes efter § 39, stk. 2.

3. §§ 244-246 affattes således:

»§ 244. Den, som over vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør

sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Det samme gælder den, som uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred.

§ 246. Har et legemsangreb, der er omfattet af § 245, været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger, at der foreligger særdeles skærpnde omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 8 år.«

§ 244. Den, som over vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes for legemskrænkelse med bøde eller hæfte.

Stk. 2. Er den angrebne en frugtsommelig kvinde, eller har angrebet på grund af de benyttede redskabers eller midlers art eller de forhold, under hvilke det er udøvet, haft en særlig farlig karkater, kan straffen stige til fængsel i 2 år. Det samme gælder, når den udøvede vold i øvrigt har været særlig rå eller brutal.

Stk. 3. Har legemskrænkelsen haft skade på legeme eller helbred til følge, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder bøde. Har mishandling fundet sted, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år. Dersom handlingen har medført døden eller grov legemsbeskadigelse, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 4. Den, som over vold mod en sagesløs person eller på anden måde angriber hans legeme, straffes for overfald med fængsel indtil 2 år. Er den udøvede vold af mindre grov beskaffenhed, eller foreligger der forhold af undskyldende karakter, kan straffen nedsættes til hæfte; er den udøvede vold af ringe betydning, eller foreligger der særlig formildende omstændigheder, kan straf af bøde anvendes. Har voldshandlingen medført sådanne følger eller haft en sådan karakter, at den omfattes af bestemmelserne i stk. 2 eller 3, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 5. I de i stk. 1 nævnte tilfælde finder offentlig påtale ikke sted, medmindre almene hensyn kræver det.

§ 245. Den, som tilføjer en anden skade på legeme eller helbred, straffes for legemsbeskadigelse med hæfte eller med fængsel indtil 3

år, under særlig formildende omstændigheder med bøde.

Stk. 2. Under de i § 244, stk. 2 og 4, angivne omstændigheder, såvel som når legemsbeskadigelsen har været forbundet med mishandling eller haft døden eller grov legemsbeskadigelse til følge, er straffen fængsel indtil 8 år.

§ 246. Tilføjer nogen en anden en sådan skade, at han mister eller lider væsentlig forringelse af syn, hørelse, taleevne eller forplantningsevne, at han bliver vanfør eller i høj grad vansiret, at han enten for bestandig eller for lang, ubestemt tid bliver uskikket til at udføre sine kaldspligter eller det daglige livs system, eller tilføjer han ham anden skade på legeme eller helbred af lige betydning, straffes han for grov legemsbeskadigelse med fængsel fra 1 til 12 år.

4. §§ 248-249 affattes således:

»**§ 248.** for legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, kan straffen under særlig formildende omstændigheder bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på legeme eller helbred, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpnde omstændigheder med fængsel indtil 4 år.«

§ 248. Samtykke til et legemsangreb medfører, at straffen kan nedsættes, og at handlingen i det i § 244, stk. 1, omhandlede tilfælde ikke straffes.

Stk. 2. For legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, kan straffen nedsættes og i de i § 244, stk. 1, omhandlede tilfælde bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på legeme eller helbred, der dog ikke falder ind under § 246, straffes med bøde eller hæfte. Påtale finder kun sted efter den forurettedes begæring, medmindre almene hensyn kræver påtale.

Stk. 2. Den, som uagtsomt tilføjer nogen skade af den i § 246 angivne art, straffes med hæfte eller bøde, under skærpnde omstændigheder med fængsel indtil 4 år.